מפני הסכנה הכא במאי עסקינן (א)(כשנגמרו סימניו דתניא *איזהו בן שמנה כל שלא כלו לו חדשיו רבי אומר ^א סימנין מוכיחין עליו שערו וצפרניו שלא גמרו) טעמא דלא גמרו הא גמרו אמרינן האי בר ז' הוא ואישתהויי הוא דאישתהי, אלא הא דעבד *רבא תוספאה עובדא ^ב באשה שהלך בעלה למדינת הים ^[א]ואישתהי עד תריסר ירחי שתא ואכשריה כמאן כרבי דאמר משתהא: כיון דאיכא רבן שמעון בן גמליאל דאמר משתהי, כרבים עבד דתניא *רשב"ג אומר כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל: ת"ר *^ג איזהו סריס חמה כל שהוא בן עשרים ולא הביא שתי שערות ואפילו הביא לאחר מכאן הרי הוא כסריס לכל דבריו, ^ד ואלו הן סימניו כל שאין לו זקן ושערו לקוי, ובשרו מחליק רשב"ג אומר משום רבי יהודה בן יאיר ^ה כל שאין מימיו מעלין רתיחות, ויש אומרים ^ו כל המטיל מים ואין עושה כיפה ויש אומרים ^ז כל ששכבת זרעו דוחה ויש אומרים ^ח כל שאין מימי רגליו מחמיצין, אחרים אומרים ^ט כל שרוחץ בימות הגשמים ואין בשרו מעלה הבל רבי שמעון בן אלעזר אומר ^י כל שקולו לקוי ואין ניכר בין איש לאשה, ^כ ואיזו היא אילונית כל שהיא בת עשרים ולא הביאה ב' שערות ואפי' הביאה לאחר מכאן הרי היא כאילונית לכל דבריה ^ל ואלו הן סימניה כל שאין לה דדים, ומתקשה בשעת תשמיש, רבן שמעון בן גמליאל אומר ^מ כל שאין לה שיפולי מעים כנשים רבי שמעון בן אלעזר אומר ^נ כל שקולה עבה ואינה ניכרת בין אשה לאיש איתמר סימני סריס רב הונא אמר עד שיהו כולם רבי יוחנן אמר ^ס אפי' באחד מהן, ^ע היכא דהביא שתי שערות [א](בזקן) כולי עלמא לא פליגי דעד שיהו כולן, כי פליגי בשלא הביא, אלא הא דאמר להו רבה בר אבוה לרבנן עיינו ביה ברב נחמן אי בשרו מעלה הבל איתיב ליה ברת, כמאן כרב הונא, אלא רב נחמן סיכי [ב]דיקנא הויא ליה: הסריס לא חולץ ולא מייבם וכן אילונית וכו': קתני סריס דומיא דאילונית מה אילונית בידי שמים אף סריס בידי שמים וסתמא כרבי עקיבא דאמר בידי אדם אין בידי שמים לא: הסריס שחלץ ליבמתו לא פסלה, כו': טעמא דבעלה הוא, הא אחר לא, לימא

מפני הסכנה · (ב) סכנת שניהם הבן והאם שלא ירבה חלב הדדין ותיאכם ותמות: טעמא דלא גמרו כו' · בניחותא וסיומא דמילתא היא: בר שבעה הוא · ולשבעה נגמרה צורתו אלא שנשתהא (אחור) ואשמעינן רבי הכא דאפי' לרבי לא מחזקינן ליה כבר קיימא עד שיהא בן ל': ואישתהי עד תריסר ירחי שתא · שלא חזר (ג)וילדה אשתו לסוף שנתה: ואכשריה · רבא דקסבר משתהא הולד אחר גמר צורתו וזה נשתהא ג' חדשים ולא אמרי' לאחר שהלך בעלה נתעברה מאחר: כל ששהה שלשים יום באדם · שחיה שלשים יום: אינו נפל · ואפילו לא כלו לו חדשי עיבור דאמרינן לשבעה נגמרה צורתו ואישתהי עד שמיני להכי נקט באדם דאילו בבהמה קתני התם שמנה ימים שהה אין נפל: לקוי · רך: מחליק · חלק כבשר אשה דרך בשר איש להיות שעיר אשפר"א בלע"ז: רתיחות · אשקומ"א: כיפה · קילוח ארוך למרחוק: דוחה · שאינו קשור אלא נגול כמים: מחמיצין · מסריחין כששוהים בכלי: הבל · חמימות כעין עשן: ומתקשה בשעת תשמיש · תשמיש קשה לה: שיפולי מעים · כמין כף למעלה מאותו מקום כדאמר בפ' יוצא דופן (נדה דף מז:): איתיב ליה ברת · אלמא כיון דליתנהו כולהו סימני סריס דבגר ליה האי לא מחזקינן ליה כסריס: סיכי דיקנא · יתדות הזקן כלומר בכמה מקומות הוה לו שער בזקנו: בידי אדם · כלומר סריס אדם בעי חליצה, סריס חמה לא: טעמא דבעלה הוא · דהוית זונה דנבעלה לאחי בעלה שלא במקום מצוה והיא היתה עליו בכרת:

פסולה

ביון דאיכא רשב"ג דאמר משתהי כו' · תימה דהשתא משמע דפלוגתא דרשב"ג ורבנן בבן שמונה דחשיב בר קיימא לרשב"ג ולא לרבנן וקשיא לר"י דלעיל בהחולץ (דף לו:) ובפ' ר"א דמילה (שבת דף קלה: ושם) משמע דפליגי איפכא ובשתם וולדות דלרשב"ג היכא דלא שהה חשבינן ליה ספיקא ולרבנן חשבינן ליה בר קיימא ואומר ר"י דמשמע ליה לגמרא דפליגי בתרתי דעל כרחך רשב"ג איירי בבן שמנה דמדתניא בתוספתא* בתר פלוגתא דרבי ורבנן דלעיל ומדקאמר כל ששהה ולא נקט אם שהה משמע דאתא לרבויי שתם וולדות דאין יוצאין מתורת נפל אלא בשלשים יום ועוד דבתוספתא מסיים במילתיה דרשב"ג שנאמר ופדויו מבן חדש תפדה משמע דמיירי בשתם וולדות מדמייתי קרא ועוד דאם לא בא להוסיף רשב"ג שתם וולדות מה בא להוסיף על רבי ואכתי קשיא לר"י הא דאיבעי לן בסוף רבי אליעזר דמילה (שם דף קלו.) מי פליגי רבנן עליה דרשב"ג בשתם וולדות או לא ומדקדק מדאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרשב"ג מכלל דפליגי רבנן ומאי ראיה היא דלמא משום בן ח' בא לפסוק כמותו °ואמר ר"י דקי"ל דשמואל בשתם וולדות פוסק כמותו א"נ דע"כ לא בבן שמנה פסק כמותו אלא בשתם וולדות דבבן שמנה אין הלכה כמותו מדר' אבהו דהכא ועוד דאי בבן שמונה פוסק כמותו הוה ליה למימר הלכה כרבי ורבן שמעון בן גמליאל: עד שיהא בכולן · אע"ג דאמרן לעיל דבעינן שיהא לקוי ממעי אמו ויש סימנים שאין יכולין להוודע משנולד מ"מ כיון שניכר מיד שאין עושה כיפה ושאר סימנים ניכרים כל אחד כשהוא בזמנו הוכיח הראשון על האחרים שממעי אמו הוא לקוי אלא שלא היו ראוין להיות ניכרים סמוך ללידתו וא"ת הא דאמרינן (לקמן דף קיא:*) קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין קטן שמא ימצא סריס כשמטיל מים ועושה כיפה יחלוץ וייבם לרב הונא דאמר עד שיהא בכולן *ואפילו אם יולדו כל הסימנים לאחר מכאן אין בכך כלום כיון שלא היה לקוי ממעי אמו ואין לומר דבאותו קטן שיש בו סימני סריס שאין עושה כיפה קאמר דלא חולצין ולא מייבמין דהא בכל דוכתא משמע דטעמא משום דחיישינן למיעוט וזה היה תימה דאותן שיש בהן סימני סריס בקטנותם רובם מתקנין ולאו סריס נינהו ועוד דלקמן בפרק בית שמאי (דף קיא:) משמע דבכל קטנים איירי רבי מאיר גבי יבם קטן שבא על יבמה גדולה שנגדלנו דקאמרינן לימא מתניתין דלא כרבי מאיר כו' ואמר ר"י דהא דבעינן לעיל שיהו בו סימני סריס משנולד היינו ליחשב ודאי סריס אבל ספק סריס הוי אף על פי שאין בו סימני סריס וכן פירש רשב"ם ביוצא דופן (נדה דף מז: ושם) גבי הא דאמר וכי לא נולדו בו סימני סריס עד כמה עד רוב שנותיו פירוש עד רוב שנותיו אם לא הביא הוי גדול ודאי וסריס ודאי אבל קודם לכן הוא קטן ויש לו דין בן תשעה מכ' ועד רוב שנותיו ואם הביא ב' שערות מכ' ועד קודם רוב שנותיו הוי גדול ולא סריס: דהביא שתי שערות בזקן כולי עלמא לא פליגי עד שיהא בכולן · וא"ת והא לעיל אמרינן בן עשרים ולא הביא שערות יביאו כו' הא הביא שערות קודם כ' לא חשיב ודאי סריס אע"פ שיש בו סימני סריס ואם כן מאי קאמר עד שיהא בכולן אפילו כולן אין מועילין דהא הביא שתי שערות בזקן ואמר ר"י דשערות דזקן אין מועילין לדין הבאת שתי שערות אף על גב דבכל שאר מקומות בגוף מועילים ואם תאמר כיון דהביא שתי שערות בזקן מאי קאמר עד שיהא בכולן והלא אחד מן הסימנים הוא שאין לו זקן והרי יש לו זקן ואמר ר"י דאין חשוב בהבאת שתי שערות לבד יש לו זקן אלא אם כן נתמלא זקנו וא"ת הא דאמר בפרק קמא דקדושין (דף לה: ושם) זקן האשה והסריס ופירש בקונטרס סריס חמה היכי משכחת לה למ"ד עד שיהא בכולן ואר"י דהכא מיירי קודם כ' אבל מה שהביא אחר כ' שכבר הוא סריס ודאי אין בכך כלום*: כי פליגי בשלא הביא · והא דקאמר רבי יוחנן אפי' באחד מהן לא שיצטרך סימן אחד בהדי האי אלא בהאי לחודיה חשוב סריס ואין לתמוה על הלשון דבכי האי גוונא אמרי' באלו טרפות (חולין דף סב.) עוף הבא בסימן אחד טהור *והני מילי דלא דריס ועל כרחך הכי פירושו הני מילי שאותו סימן הוא דלא דריס:

לימא

עין משפט נר מצוה

קטו א מיי' פ"א מהל' מילה הלכה יג טוש"ע י"ד סימן רסו סעיף יא:

קטז ב מיי' פט"ו מהל' איסורי ביאה הל' יט טור ש"ע אה"ע סי' ד סעיף יד:

קיז ג מיי' פ"ב מהל' אישות הל' יג טוש"ע שם סימן קעב סעיף ו וסי' קנו סעיף יב:

קיח ד ה ו ז מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סי' קעב סעיף ה:

קיט ח מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סימן קעב סעיף ו:

קכ ט מיי' שם הל' ב טור ש"ע שם סימן קעב סעיף ד:

קכא י טוש"ע שם סעיף ח בהג"ה:

מסורת הש"ס

[תוספתא שבת פט"ז]

[עי' תוס' נדה כו. ד"ה אלא]

לעיל לו: שבת קלה: נדה מד: [תוס' דשבת פט"ו]

[שבת פט"ו]

[תוספתא פ"ו]

[ולעיל מה: ולקמן קיט.]

[ועמ"ש תוס' נדה נב. ד"ה שמא כו' דלא מועלא הבדיקה עד שהוא גדול בשנים]

[עי' היטב תוס' קדושין לה: ד"ה הרי הוא]

[בחולין איתא והוא דלא דריס]

הגהות הב"ח

(א) גמרא הכא במאי עסקינן (כשנגמרו סימניו) תא"מ ונ"ב כבי גרס ברי"ף וכ"ה בשלא נגמרו סימניו כו': (ב) רש"י ד"ה מפני הסכנה סכנת שניהם כ"ב ובמס' שבת דף קלה. פרש"י רק משום סכנת אם ע"ש ובתוס': (ג) ד"ה ואישתהי וכו' שלא חזר הבעל וילדה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' בזקן. נמחק (ור"ל היכא דהביא ב"ש לאחר עשרים ועי' א"ר סוף סי' ה' דנדה וא"ל לכל מה שדחקו בזה): [ב] שם דיקנא. נמחק:

גליון הש"ס

תד"ה כיון וכו' ואמר ר"י דקי"ל דשמואל וכו'. עי' שבת ס ע"ב תד"ה הא בן וש"נ:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' ואישתהי עד תריסר ירחי שתא. נ"ב עי' ראב"ן דף קכב ע"א ומפרש מסיקן א"ת הדבר דכו' בשנתעברה ונקבה נעשה זכר ותהלה:

תוספות חד מקמאי

ר' אומר סימניו מוכיחין עליו שעריו וצפרניו טעמא דשלא נגמרו סימניו הא נגמרו סימניו אמרינן האי בן ז' הוא ואשתהויי אישתהי אלא הא דאמר רבא תוספאה עובדא הוה באשה שהלך בעלה למדינת הים ואשתהי עד תריסר ירחי שתא כמאן כר' דאמר אישתהי כיון דאיכא רשב"ג דאמר אישתהי כרבים עבד דתניא רשב"ג אומר כל ששהא ל' יום באדם [אינו] נפל לכאורה מסתבר' דשלש מחלוקות בדבר ת"ק דפליג אדר' ס"ל דבן ח' לא חיי בין נגמרו סמניו בין לא נגמרו ור' ס"ל דכשנגמרו מחייא חיי אלא שאין עושים מעשה להחזיק כבן קיימא וודאי עד שיהא בן כ' ורשב"ג ס"ל כל ששהה שלשים יום באדם אינו נפל אפילו בשלא נגמרו לו סימניו דאי אמרינן דרשב"ג דוקא בדנגמרו סימניו הוא דאמר כל ששהה ל' יום וכו' אבל לא נגמרו אע"פ ששהה נפל הוא ה) השתא י"ל אי בשנגמר סימניו אמרו שהה ל' יום אינו נפל שאם היה נפל אינו יכול לחיות ל' יום כש"כ כשלא נגמרו סימניו אם היה נפל אינו יכול לחיות ל' יום אלא משמע דס"ל לרשב"ג כל ששהה ל' יום אינו נפל בין נגמרו בין לא נגמרו ורשב"ג ורבנן בתרתי פליגי פליגי בבן ח' כדאמרי' ופליגי בספק בן ז' ספק בן ח' דאליבא דרבנן הולכין אחר רוב נשים דילדן ולד של קיימא ולרשב"ג ספק הוא ואפסיק הלכתא בפרק ר"א דמילה כרשב"ג ומשמע דבתרווייהו אפסיק הלכתא כרשב"ג בין בספק בן ח' בין בודאי בן ח' וממילא ש"מ דלית הלכתא כר' אבהו דאמר אין עושין בהם מעשה להחזיק כבן קיימא עד שיהיה בן כ' דהא אפסיק הלכתא כרשב"ג דאמר כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל דמשמע בודאי אינו נפל וולד של קיימא הוא · ויש לפרש מלתא דרשב"ג בתרתי בספק בן ח' אבל כל זמן שלא שהה ספקא הוה כי שהה ודאי בן קיימא הוי בן ח' בלא שהה ודאי נפל הוא בששהה ל' יום הוי ספק עד שיהיה בן כ' ולעולם לר' אבהו הלכה הוא והר' שמואל ב"ר דוד כתב ר' אמר חדא ורשב"ג אמר חדא ולא פליגי דר' לא אדכר כלל שהה ל' יום ס"ל דבשנגמר סימניו תליא מלתא בין שהה ל' יום בין לא שהה ודאי בן קיימא הוא ות"ק ס"ל דבן ח' שנגמרו סימניו מיחייא חיי אלא שאין מחזיקין אותו כבן קיימא ודאי עד שיהא בן כ' וי"מ דסימני בן ח' דקא"ר אבהו לאו להחזיק כבן קיימא קאמר אלא לענין קטנות כשם שסימני סריס ואילונית קאמר לענין קטנות וגדלות כך בן ח' לענין קטנות וגדלות וכן פי' הרב א"ב ב"ד ז"ל וז"ל אמר אביי בן ח' שאין עושין מעשה עד שיהיה בן כ' כי העשרים שלו כ"ג של שאר תינוקות ולפני כ' שלו כלפני זמן של שאר תינוקת מפני דקותו וחולשתו ויש מי שאומר שאם לא הביא שתי שערות והוא בן כ' ה"ז סריס ואע"פ שלא הביא סימני סריס כי (היחוד) [האיחור] מוכיח עליו שהוא לקוי מבטן אמו ומעת לידתו ועכשיו נתגלה ספקו אבל קודם כ' שעדיין לא נתברר רעותו לא אבל אם הביא ב'

ה) אולי צ"ל דה"ל דאי בשנגמר סימניו אמרו שהה ל' יום אינו נפל ה"ס בלא נגמר סימניו שאם היה נפל וכו'.